

- δόγμα. «τηρητέον δὴ, φησίν, εὐθύς ἐκ παίδων, προθεμένοις ἔργα, ἐν οἷς ἂν τις τοῦ τοιούτου μάλιστα ἐπιλαθάνοιτο καὶ ἐξαπατῶτο, καὶ τὸν μὲν μνήμονα καὶ δυσεξαπάτητον ἐγκριτέον, τὸν δὲ μὴ ἀποκριτέον.» »καὶ πόνους γε αὐτῶν καὶ ἀγῶνας καὶ ἀλγηδόνας αὐτοῖς θετέον, ἐν οἷς ταῦτά ταῦτα τηρητέον.» »ποιητέον δὲ καὶ τοῦ τρίτου εἴδους τῆς γοητείας ἄμιλλαν, καὶ θεατέον, ὥσπερ τοὺς πῶλους ἐπὶ τοὺς ψόφους καὶ θαρύβους ἄγοντες σκοπῶσιν εἰ φοβεροί, οὕτω νέους ὄντας εἰς δείματ' ἄττα κοιμιστέον καὶ εἰς ἡδονὰς αὐτῶν μεταβλητέον, βασανίζοντας πολὺ μᾶλλον ἢ χρυσὸν ἐν πυρὶ, εἰ δυσγοήτευτος καὶ εὐσχήμων ἐν πᾶσι φαίνεται, φύλαξ αὐτοῦ ὢν ἀγαθός.» »καὶ τὸν μὲν ἀκήρατον ἐκβαίνοντα, καταστατέον ἄρχοντα τῆς πόλεως καὶ φύλακα, καὶ τιμὰς δοτέον καὶ ζῶντι καὶ τελευτήσαντι.» »τὸν δὲ μὴ τισιούταν ἀποκριτέον.» ἦδει γὰρ δὴ Πλάτων ἐξ ἐμπειρίας καὶ γυμνασίας καὶ συνεχοῦς πράξεως καὶ ἀγῶνων καὶ πόνων πᾶν χρηστὸν ἐπιτήδευμα, πᾶσαν πράξιν σπουδαίαν ἀνθρώποις ἐγγινομένην καὶ τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν ἐξ εἴτους συναγομένην, καὶ διὰ ταῦτα ἄριστα μὲν αὐτὸς καὶ συμφώτατα περὶ τούτων νομοθετεῖ, ἐν τῇ πρὸς τὰς ἡδονὰς μάχῃ τοὺς πολίτας αὐτοῦ καὶ τῇ συνεχεῖ γυμνασίᾳ τῶν ἡδονῶν κρατεῖν διδάσκων.

Κεφ. ε' Διὰ τί Πλάτων γυμνοὺς τοὺς κόρους καὶ τὰς κόρας γυμνάζεσθαι νομοθετεῖ.

- 5,1 Κόκιστα δ' ὁ κατήγορος καὶ τοῖς ἰδίοις τρόποις οἰκείως, πρὸς δ' ἔτι καὶ ἀμαθῶς τὴν ἐκείνου ἐκλαμβάνων διάνοιαν, χρῆται δ' ἐνταῦθα πρὸς τὴν τῆς αὐτοῦ μοχθηρίας σύστασιν καὶ τὸ γυμνοὺς καὶ γυμνάς τοὺς κόρους καὶ κόρας μέχρις αἰδοῦς σώφρονος μετ' ἀλλήλων συγγυμνάζεσθαι τε καὶ συγχορεύειν αὐτὸν νομοθετῆσαι, μέγα ὀλολύζων ἐπὶ τῇ ὡς δοκεῖ ἀτοπία καὶ τὸ τινῶν γενῶν ἐπιβροῶμενος ἔθους καὶ Ῥωμαίους εἴτε καὶ οὐστυνασοῦν ἄλλας ἐπιμαρτυρόμενος καὶ ἃ μὴδὲ γαμετῆ καὶ ἀνδράσι σεμνοῖς παιητέα ἐναντίον ἀλλήλων, ταῦτα συγκεχωρησῆσθαι τοῖς νέοις ἀποδουρόμενος. ἀδύνατόν τε οἶεται τοὺς οὕτως ἀλλήλοις ὁμιλοῦντας μὴ ἂν ἐκκαλεσθαι ὁσημέραι πρὸς ἡδονὰς καὶ ἀκολασίαν καὶ ἀφροδίσια καὶ πᾶσαν ἀσέλγειαν. ἡμεῖς δὲ πρὸς ταῦτά φαμεν τὴν κόρων εἴτε καὶ κορῶν γύμνωσιν ἀρχαιωτάτην εἶναι καὶ ταύτην. ἢ τε γὰρ φύσις ἀδιάφορον τοῦτ' ἡγήται, γυμνά τὰ ζῶα γενήσασα. πικρὰ τε τῶν πάλαι γενῶν ὀλιγκληρὰ γυμνητεία ἐχρήσαντο μάρτυρι τῇ ἱστορίᾳ. καὶ οὐ μόνον ἔσσι βίον ἐβίωσαν ὀρεινότερον, ἀλλὰ καὶ ἔθνος σφωρότατον, θεωρία καὶ λόγοις σχολάζον, οἱ δὲ αὐτὸ ταῦτα γυμνοσοφιστὰὶ κληθέντες οὐκ ἀτοπον τὴν τισιούτην ἡγήσαντο γύμνωσιν. οὐδ' ἑαυτοὺς ἢ ἀλλήλους ἠσχύοντο γυμνοὶ περιῶντες οὐδὲ μᾶλλον τοῦ τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει συγκεχωρημένου καὶ εἰωθότατος πρὸς ἡδονὰς ἐξεκαίοντο καὶ λαγνείαν. εἰ δὲ καὶ τοὺς προπάτορας ἡμῶν τοῦ γένους γυμνοὺς τε ὑπὸ τοῦ πάντων θεοῦ δημιουργῆσθαι καὶ γυμνοὺς μέχρις ἐκπτώσεως διαμεῖναι ἐνθιμηθείης, οὐκ ἂν πανηρῶν νομοθέτην ὑπολήψαισιν ἄπαγε τῆς βλασφημίας. τὸν καὶ γυμνοὺς αὐτοὺς παραγαγόντα μὴδ' ἐσιδήτων χρῆσιν αὐτοὺς δεδιδασχέτα. καὶ νῦν δὲ γυμνά τὰ πρῆσσωπα περιφέρουμεν ἅπαντες, ἐν ἧ τὸ κάλλος ἅπαν συνιστάνεται καὶ ἔθιεν ὁ ἔριος

tuerit, et memorem, constantem, cautum probare, immemorem, inconstantem, incautum reprobare oportere.« »Labores etiam et contentiones et dolores adhibendi, in quibus haec eadem observentur.« »Necnon tertii generis, id est fraudis, periculum faciendum. Velut qui pullos equinos ad strepitum
 5 tumultumque ductos, an timidi ferocesve sint, experiuntur, sic homines tenerae aetatis ad metus et pericula ducendi sunt rursusque ad voluptatem transferendi, exquirendo etiam diligentius, quam de auro in igne fieri soleat, an honestus esse possit, omnibusque in rebus invictus, probus sui custos et merito laudandus.« »Atque eum, qui sine ulla culpa evaserit, constituere
 10 principem custodemque rei publicae decet et dignis eum honoribus tum vivum, tum etiam defunctum afflicere.« »Contra vero, qui talis evaserit, hunc reprobandum esse ac pro nihilo habendum.« Iam ergo sentire Platonem quis non videat, quoniam officia virtutesque omnes, quae ad mores pertinent, consuetudine, actione, exercitatione et oriuntur et vires sumunt? Id-
 15 circo praecipendum esse, ut in oppugnandis propulsandisque voluptatibus cives exercentur, quo earum illecebras valeant superare.

Cap. V. Quomodo Plato mares ac feminas nudos exerceri voluerit.

At obiurgator, quae a Platone recte dicta sunt, pro sua consuetudine
 5, 1 vel malignitate vel invidia pervertit et ad libidinem ac vitiosam institutionem
 20 transfert. Addit deinde, ut calumniae suae argumenta corroboret, Platonem nudos adolescentes et puellas simul exerceri choreasque agere voluisse. Quapropter exclamat: »Pro nefas«, nec fieri posse existimat, quin iuventus hunc in modum se exercens libidinis ardore inflammetur. Nos vero adolescentium puellarumque nuditatem veterem illam esse arbitramur, quae sine
 25 vitii suspicione fieri solebat. Permultas enim nationes ita olim exerceri consuetas omnis historia testatur, nec solum exterae incultaeque nationes id fecerunt, sed nostrae etiam moribus et eruditione cultiores ut Athenienses, Lacedaemonii, Macedones alique complures. Hi enim naturam
 30 ducem sequebantur, quae, cum tam marem quam feminam nudos procreasset, vestem utrique dedit contra frigus, rationem castitatis et continentiae contra
 40 luxuriam omnemque libidinis cupiditatem. Itaque exuti vestibus illi se priscis temporibus exercebant, virtute potius quam lana operti. Nec video feminas nostrae aetatis Lacaenis illis castiores esse, quae non modo domi, sed etiam foris femore deducta tunica nudato solebant incedere. Nec temporibus
 85 nostris Italicae mulieres, quae facie, collo pectoreque aperto ambulant, magis ad libidinem movent hominem continentem quam Turcae, quae membris omnibus obnuptae domo prodeunt. Sic igitur illae, quamquam femur aut quodvis membrum detegerent, nihilo tamen propterea magis provocabant ad libidinem viros, qui ab ineunte aetate continentiam fuerunt ac temperantiam secuti. Valet etiam in his plurimum consuetudo. Ita enim na-

2 τοῦ τοιοῦτου] τὸ τοιοῦτον edit. | ἢ τῆς γοητείας] edit. om. τῆς | ἢ θορύβου] et edit.] B V add. τοὺς | 9 τὸ μὲν edit. om. | 12 ἤδει correxi ἤδη codd.

ἀρύττεται. καὶ τῶν γυναικῶν ἔναι οὐ παρ' ὀλίγοις γένεσιν οὐ πρόσωπα μόνον, ἀλλὰ καὶ δέρριν καὶ στῆθος μέχρις αὐτῶν μαστῶν ἀνακεκαλυμμένα καὶ ἀναπεπταμένα τοῖς παριοῦσι δεικνύουσιν καὶ προσέτι μυρταῖς γοηταῖς καὶ μύροις καὶ ἀλείμασι γεγοητευμένα. καὶ ὁμῶς οὐτ' αἰσχύνην οὔτε τοῖς ὄρωσιν οὔτε ταῖς ὄρωμέναις οἴομεθα φέρειν. καὶ οὐδὲν μᾶλλον πρὸς ἡδονὴν κινοῦνται 5 οἱ ὄρωντες, ἢ καὶ ἄλλως ἂν ἐκινήθησαν, τοῦτο μὲν τοῦ ἐκ παίδων ἔθους πρὸς οὐδὲν νεώτερον τὰς ψυχὰς κινοῦντος, τοῦτο δὲ τῆς φύσεως αὐτῆς

B 94^v ἀρκουμένης τοῖς ἰδίοις θεσμοῖς καὶ τὰ ἴδια ὄρια μὴ παρεξιούσης.

2 Οὔτε μὴν Πλάτων πρῶτος τὰ περὶ γυμνητείας παρθένων χορῶν τε U 137 καὶ γυμνασίας ἐνομοθέτησεν, ἀλλὰ καὶ πρὸ αὐτοῦ Μίνως, εἶτα Λυκούργος, 10 νομοθετῶν πάντων σοφώτατός τε καὶ ἄριστος, δρόμοις καὶ πάλαις καὶ βολαῖς δίσκων καὶ ἀκοντίων αὐτὰς διεπόνησεν, ὡς ἐν Λακωνικοῖς Ἀποφθέγμασι Πλούταρχος ἱστορεῖ, ἀνὴρ σοφώτατός τε ἅμα καὶ σπουδαιότατος καὶ πᾶσιν ἀρετῆς εἶδεσι κεκοσμημένος. καὶ οὐχ ἱστορεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐγκρίνει αὐτόν τε τὸν νόμον καὶ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ, «ἐν' ἡ τῶν γεννωμένων, λέγων, ῥίζωσις 15 ἰσχυρὰν ἐν ἰσχυροῖς σώμασιν ἀρχὴν λαβοῦσα καλῶς βλαστάνη, αὐταὶ τε μετὰ ῥώμης τοὺς τόκους ὑπομένουσαι ῥαδίως τε ἅμα καὶ καλῶς ἀγωνίζονται πρὸς τὰς ὠδῖνας» καὶ, εἰ τις ἀνάγκη γένοιτο, δύνωνται ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς πατρίδος μάχεσθαι. μεμφομένων δὲ τινῶν τὴν γύμνωσιν τῶν παρθένων ἐν ταῖς πομπαῖς καὶ τὴν αἰτίαν ζητούντων· «ἐν', ἔφη, τὰ αὐτὰ 20 τοῖς ἀνδράσιν ἐπιτηδεύουσαι μηδὲν μείον ἔχωσι μήτε κατὰ σώματος ἰσχὺν V 202^v καὶ ὑγίαιαν μήτε κατὰ ψυχῆς φιλοτιμίαν καὶ ἀρετὴν, δόξης δὲ τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς ὑπερφρονῶσιν.» ἐπάγει τε περὶ τε τούτου τοῦ νόμου καὶ τῶν ἄλλων, ὡς τοῖς μὲν Λυκούργου χρωμένη νόμοις ἡ πόλις καὶ τοῖς ὄρκοις ἐμμένουσα ἐπρώτευσεν τοῖς Ἑλλάδος εὐνομίᾳ καὶ δόξῃ χρόνῳ ἐτῶν πεντα- 25 κοσίων. κατ' ὀλίγον δὲ παραβαινομένων καὶ φιλοτιμίας καὶ πλεονεξίας παρεισδυομένης καὶ τὰ τῆς δυνάμεως ἤλαττοῦτο. ὁ αὐτὸς δὲ καὶ γυμνοπαιδίας ἐνομοθέτησεν καὶ ἀνυποδησίαν τῶν νέων καὶ μαστιγώσεις καὶ διηνε- U 137^v κεῖς ἀγῶνας. καὶ τῶν παρθένων γυμνῶν πρὸς ἀλλήλας ἀγωνιζομένων τοὺς νέους ἐκάθισεν θεατάς, οὐδὲν τὸ πρὸς ἡδονὰς ἐπιρρεπὲς αὐτῶν, καὶ ὡς ὁ 30 κατήγορος σεμνύνεται, ὑπειδόμενος. ἦδει γὰρ συνιστὰς πολιτείαν καὶ βίον ἀνθρώπινον καὶ κοινωνίαν πολιτικὴν ἀπεργαζόμενος, οἷς ἀναγκαιοτάτην εἶναι τὴν ὀρθὴν τῶν νέων τροφήν. ἢ γὰρ καὶ Πλάτων φησὶν· «εὐ μὲν τραφέντων καὶ τρεφομένων τῶν νέων πάντα ἡμῖν κατ' ὀρθὸν πλεῖ, μὴ δέ, οὐτ' εἰπεῖν ἄξιον οὐθ' ἡμεῖς λέγομεν ἐπὶ καινῇ πόλει τοὺς σφόδρα φιλο- 35 μαντευτάς σεβόμενοι».

3 Δι' ὅπερ οὐ κόρους μόνον, ἀλλὰ καὶ κόρας τὴν τ' ἐν ὑπλοῖς ὄρχησιν καὶ B 95 χοροῦς καὶ γυμνάσια καὶ μάχην καὶ τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἅπαντα μελετᾶν βούλεται αὐτός τε Λυκούργος, ὡς μὴ τῶν ἀνδρῶν μείον καὶ αὐτὰς ὑπερμαχεῖν τε καὶ προπολεμεῖν τῶν παίδων δύνασθαι. ἢ τε Ἀμαζόνες, ἔθνος γυναικεῖον 40 πολεμικόν, ἔργῳ προὔπεδειξαν καὶ Λακεδαιμόνιοι οὕτω παιδευθεῖσαι ἐξ-

16 καλῶς βλαστάνη *codd.* βλαστάνοι βέλτιον *Sintenis* | 17 ἀγωνίζονται *codd.* ἀγωνίζοντο *Sintenis*

tura comparatum est, ut magis moveant, quae raro videntur. Quodsi viri illi crebro, immo vero quotidie publico usu ea membra perspiciebant, quae hoc tempore detegi obscenum videretur, profecto credendum est non magis tunc illos moveri solitos, cum viderent, quam nos hac tempestate, qui nihil videmus.

Ergo nec ratione naturae, quod ita statuerit, reprehendendus est Plato, nec primus hunc morem probasse dicendus est. Quippe ante eum Minos et Lycurgus, sapientissimi legum latores, non minus mulieres quam viros a cursu, palaestra, iaculo, saxo exerceri voluerunt, ut Plutarchus vir doctrina
 10 virtuteque ornatissimus testatur. Nec solum recitat, sed etiam probat hunc morem ea scilicet ratione, ut liberorum procreatio validum nacta initium in matre firma atque robusta quasi solidis actis radicibus commodius prodeat, tum etiam matres ipsae corpore exercitato ac duro facilius tolerare possint partus dolorem et, si quando res ita exegerit, pro patria pugnare.
 15 »Quodsi tu reprehendis, inquit, et causam quaeris, cur virgines nudae sese exercere debuerint, discite propterea sic agendum fuisse, ut quae vires corporis et animi virtutem non minus quam viri capere possent, non secus etiam quam viri erudirentur. Opinionem autem exterorum, qui diversa sentiunt, contemnunt putantes eos sub nomine honestatis voluptatem sibi
 20 parare, dum mulieres intra saepta domus inexercitatas continent, quo eas molliores, candidiores delicioresque efficiant.« Quid praeterea de legibus Lycurgi Plutarchus refert? »Res publica, inquit, Lacedaemoniorum, quamdiu leges Lycurgi servavit, inter omnes Graecorum civitates principatum tenuit annis fere quingentis. Mox ubi eas neglegere coepit et cupiditate, luxu
 25 privatisque studiis rei publicae curam ommittere, eo decidit, ut quibus imperare solebat, serviret.« Quid igitur adversarius de Lycurgo dicet, qui virgines nudis corporibus exerceri certareque inter se coram viris praecepit nec animadvertit tam gravem eius sententiam, quod prae libidine status rei publicae interimeretur? At Lycurgum opinor laudabit, Platonem minime,
 30 ut semper sui similis nullo in loco sibi constet. Sed enim Plato, qui Lycurgum secutus est, eadem qua Lycurgus eruditione atque etiam integriore fretus non dubitavit corpora mulierum nudare atque ita publice exercere. »Nam si recte, inquit, iuvenes educantur atque erudiantur, bene se res habebunt. Sin minus, taceo in nova re publica, ne tamquam in divinatione
 35 superstitiosi mali aliquid ominemur.«

Itaque non modo adolescentes, verum etiam puellas armatas prosilire, choreas instruere, saltando exerceri et, quicquid ad bellum ac pugnam pertinet, meditari et Lycurgus et Plato praecipiant nec rem aggrediuntur, quam a natura muliebris ferre non possit. Iam enim et Amazones rebus praeclearissime gestis satis docuerunt muliebrem naturam id pati, et Lacaenae postea ita exercitatae, quae de Amazonibus dicta fuerant, confirmarunt.

15 Plut. Lycurg. c. 14. | 20 Plut. Apophth. Lac. 907. | 30 Plat. Legg. VII. 813 d.

ήσκησαν. ἔθεν καὶ περὶ Γοργοῦς ἱστορεῖται τῆς γυναικὸς Λεωνίδου, ὡς
 τινος ξένης πρὸς αὐτὴν εἰπούσης· ὡς μόναι τῶν ἀνδρῶν ἀρχέται ὑμεῖς αἱ
 Λάκωνες, ἀποκριθῆναι· »μόναι γὰρ ἡμεῖς ἀνδρας τίκτομεν.« παρὰ Λακεδαί-
 μοσι Λυκούργου θεμένου καὶ ὄρχησις ὄρμος καλουμένη ἐτελεῖτο, Λουκιανὸς
 ἐν τῷ περὶ Ὀρχήσεως ἱστορεῖ, »κινῆ ἐφήβων τε καὶ παρθένων οὔσα, παρ' 6
 ἓνα χορευόντων καὶ ὡς ἀληθῶς ὄρμῳ ἐοικότων. καὶ ἡγεῖται μὲν ὁ ἔφη-
 βος τὰ νεανικὰ ὄρχούμενος καὶ ὅσοις ὕστερον ἐν πολέμοις χρήσεται. ἡ
 U 188 παρθένος δὲ ἔπεται κοσμίως τὸ θῆλυ χορεύειν διδάσκουσα, ὡς εἶναι τὸν
 V 208 ὄρμον ἐκ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας πλερόμενον«, οὐχὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ
 νομοθέτου ἐκκαίοντος, ὡς ὁ χρηστὸς οὗτος ὀνειροπολεῖ, ἀλλὰ φιλίαν καὶ 10
 κοινωνίαν πολιτικὴν ἀλλήλοις ἐμποιοῦντος τοῖς μέλλουσιν εὖ βιοῦν πολίταις,
 ὠφελιμωτάτην οἰκειότητά τε καὶ γνώρισιν ἀλλήλων πρὸς τὴν γάμων κοι-
 νωνίαν καὶ ξύμμιξιν, ἣ φησὶ Πλάτων, ἀναγκαιοτάτην κατασκευάζοντος. κἄν
 οὗτος τούτου καταγελά τοῦ λόγου προσποιούμενος ἀγνοεῖν, ὅσον μὲν ἡ
 φιλοφροσύνη τοῖς γαμικοῖς συμβάλλεται, ὅσον δ' ἀλλήλων γνώρισις φιλο- 15
 φροσύνης ἀπογεννᾷ. καὶ ὁ γὰρ ὀδὶ φοβεῖται τὰς ἐπιθυμίας καὶ ἡδονὰς καὶ
 ὅσα τοιαῦτα, οὐδὲ τούτους ἔλαθε τοὺς ἀνδρας, οὐδ' ἀτημέλητον εἶασαν,
 τοῦτό γε τὸ μέρος. ἀλλὰ Λυκούργος μὲν καὶ ἄρχοντα αὐτοῖς ἐφιστᾷ, ἐξ
 ὧνπερ αἱ μέγιστα ἀρχαὶ καθίστανται, παιδονόμον καλούμενον, κύριον αὐτὸν
 ποιήσας καὶ κολάζειν ἰσχυρῶς τοὺς ῥαδιουργοῦντας καὶ μᾶστιξι τιμωρεῖν, 20
 ὅτε δέοι.

* Πλάτων τε καὶ αὐτὸς πρῶτα μὲν ἄρχοντα θηλειῶν τε καὶ ἀρρένων
 παιδείας ἐπιμελητὴν ἐπιτάττει ἀρεῖσθαι κατὰ νόμους αὐτῶν ἄρξοντα, ὅς
 ἐτῶν μὲν εἴη γεγονῶς »μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα, παίδων δὲ γνησίων
 πατῆρ, μάλιστα μὲν υἱέων καὶ θυγατέρων, εἰ δὲ μὴ, θιάτερα«. καὶ οὐ τού- 26
 τοις μόνον ἀρκεῖται τῷ καὶ γῆρα σεμνὸν εἶναι καὶ παίδων ἰδίων τε καὶ
 γνησίων τροφῇ καὶ ἅμα φιλίᾳ ἐπιστήμονά τε καὶ μετ' ὁμοίας φιλίας ἀγω-

B 95^v γῆς νέων ἐπιμελητὴν, καίτοι μέγιστα δυναμένοις, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τε τὸν
 U 188^v προκριθέντα τοὺς τε προκρίναντας νουθετεῖ τῶν ἐν τῇ πόλει ἀκροτάτων
 ἀρχῶν πολὺ μεγίστην ταύτην νομίζειν. »παντὸς γὰρ δὴ φυτοῦ, φησὶν, ἡ 80
 πρώτη βλάστη καλῶς ὀρμηθεῖσα πρὸς ἀρετὴν τῆς αὐτοῦ φύσεως κυριωτάτη
 τέλος ἐπιθεῖναι τὸ πρόσφορον, τῶν τε ἄλλων φυτῶν καὶ τῶν ζώων ἡμέρων
 τε καὶ ἀγρίων καὶ ἀνθρώπων. ἀνθρώπος δέ, ὡς φαμεν, ἡμερον, ὁμῶς μὴν
 παιδείας μὲν ὀρθῆς τυγχάνον καὶ φύσεως εὐτυχοῦς θειότατον ἡμερώτατόν
 τε ζῶον γίνεσθαι φιλεῖ, μὴ ἰκανῶς δὲ ἢ μὴ καλῶς τραφέν ἀγριώτατον, 85
 V 208^v ὅπόσα φύει γῆ. ὧν ἕνεκα οὐ δεύτερον οὐδὲ πάρεργον δεῖ τὴν παίδων τρο-
 φὴν τὸν νομοθέτην εἶναι γίνεσθαι. πρῶτον δὲ ἀρξασθαι χρεῶν τὸν μέλλοντα
 αὐτῶν ἐπιμελήσεσθαι καλῶς ἀρεθῆναι, τῶν ἐν τῇ πόλει, ὅς ἂν ἄριστος εἰς
 πάντα ᾗ, τοῦτον κατὰ δύναμιν ὅτι μάλιστα αὐτοῖς καθιστάντα προστάτην
 καὶ ἐπιμελητὴν.« τοῦτόν τε πέντε ἔτη ἄρχειν, »ἐκταῦ δὲ κατὰ ταῦτά ἄλλον 40

82 τῶν ζώων] τὸν ζῶων *Burnet* | 89 προστάττειν ἐπιμελητὴν *Burnet*

8 *Plut. Aporith. Lac. 907. Plut. Lyc. c 14. | 8 Luc. De Salt. 11 sq. | 18 cf. Plat. Legg. VI. 771 d. | 24 Plat. Legg. VI. 765 d. | 80 Plat. Legg. VI. 765 c ... 766 c.*

Unde pulcherrimum illud Gorgonis, Leonidae Lacedaemonii uxoris, dictum exstat adversus eam, quae ita dixerat: »Solae vos Lacaenae viris vestris imperatis.« »Certe, inquit, solae enim viros parturimus.« Apud Lacedaemonios id genus saltationis Lycurgus instituit, quam hormum dici Lucianus
 5 in libro, quem de Saltatione edidit, refert. Constituebatur id genus ex adolescentibus et virginibus alternatim ad choream dispositis. Ducebat adolescens militarem exercens peritiam, qua postea, cum hostem invaderet, uteretur. Sequebatur virgo modestia quadam insignis et saltum feminae decenter agebat, ex qua re intellegebatur hormum constitui ex duabus illis
 10 virtutibus, temperantia et fortitudine. Quod saltandi genus id fortasse est, quod veteres Romani sicinum appellarunt et in usu frequentissimo habuere. Virtutem igitur et eruditionem non inutilem saltatio illa prae se ferebat, non vitium, ut dare probro adversarius conatur. Communionem etiam quandam et necessitudinem ad matrimonia obeunda commodissimam hinc
 15 fieri Plato dicebat. Quod adversarius irridet, quasi nihil omnino ad futuri matrimonii rationem conferat conspectus mutuus maris et feminae et verba et gestus corporis et reliqua, quae experiri invicem possunt, priusquam matrimonio copulentur. Atqui complures puellae plus virtutis quam auri aut argenti possidentes, cum pro dote virtutem suam ita patefecissent, ut
 20 Plato consulit, facilius nupsere, quam quae praegrandi pecunia sibi matrimonium quaesiverunt.

Laudandum praeterea illud est tam Lycurgi quam Platonis consilium, quod puellas, quas ita comparere probabant, nequaquam sine custode esse voluerunt, sed delegerunt virum aetate provectum ex eo ordine, unde summi
 25 magistratus creabantur, qui adolescentum ac virginum collegio praeesset et inhonestum aut turpe aliquid agentes puniret acerrime. Hunc paedonomum Lycurgus appellavit, quem Plato non minus quinquaginta annis natum esse voluit civemque esse honestissimum et legitimorum filiorum parentem statuit, qui erudiendae gubernendaeque iuventutis curam susciperet. Ac ne
 30 senectute quidem et liberis et honestate contentus fuit, quamquam haec praecipua sunt, verum etiam addidit, ut qui huic provinciae praefuerit, omnium rei publicae magistratum summus habeatur. »Ortus, inquit, primus uniuscuiusque rei bene depromptus pro suae naturae virtute plurimum valet ad finem commodum afferendum tam in stirpibus, quam in omnium ani-
 35 mantium tum mansuetorum, tum agrestium genere. Homo autem quamquam mite animal est atque mansuetum, tamen si bene erudiatur et felici quadam natura praeditum sit, mitissimum et vere divinum animal reddetur, sin minus, omnium, quae natura produxit, maxime agreste evadat, necesse est. Quam ob rem non secundo loco nec pro re supervacua educatio libe-
 40 rorum habenda est apud legum auctorem. Sed ante omnia, qui recte consulit, inde exordiri debet, ut ex civibus unus eligatur, qui omnibus in rebus virtute praestantissimus sit, isque summa diligentia constituatur iudex, procurator, tutor, magister iuventutis et quinquennio magistratum gerat, mox

ἐπὶ ταύτην τὴν ἀρχὴν αἰρεῖσθαι. καὶ τοὺς μὲν εὖ ἀρξάντας ὑπὸ τῶν εὐθύ-
νων ἀκροτάτων καὶ αὐτῶν ἀρχόντων τιμαῖς ταῖς μεγίσταις τιμᾶσθαι, τοὺς
δὲ μὴ ταῖς ἐσχάταις κολάσει κολάζεσθαι. ἔστιν οὖν ὅπως ἄνδρα πεντη-
κοντούτην, παίδων γνησίων πατέρα, τὴν μεγίστην ἀρχὴν ἐπὶ πέντε μόνον
ἔτη ἀρχοντα καὶ εὐθύνας τῶν πεπραγμένων ἀποδιδόντα καὶ τιμαῖς ἢ ἀτι- 5
μαῖς ὑποκείμενον, τῷ μὲν γῆρα σεμνόν, τῇ δὲ πραγμάτων πείρα σοφόν,
τῇ δὲ πατρικῇ διαθέσει φιλικόν, τῷ δὲ τῆς ἀρχῆς ὀλιγοχρονίῳ ἐπιμελη-
U 139 τικόν, τῇ δὲ εὐθύνων ἀποδόσει εὐλαβητικόν, ἔσθ' ὅπως ἂν τις τὸν τοιοῦ-
τον φοβηθῆι, μὴ εὖ τε καλῶς ἀρξέειν καὶ τῶν κόρων καὶ κορῶν σωφρο-
σύνης τε καὶ πάσης παιδείας ἐπιμεληθῆναι; 10

5 Πρώτῳ μὲν οὖν τούτῳ Πλάτων προύνοησατο τῆς εὐταξίας τῶν νέων,
δευτέρῳ δὲ καὶ τούτῳ τὰ μέγιστα δυναμένῳ τῇ ἐκ παίδων φήμῃ τε καὶ
μαντείᾳ τοῦ αἰσχιστόν τε καὶ βλαβερώτατον εἶναι ταῖς ἡδοναῖς ταῖς ἀτάκ-
τοις καὶ ταῖς σφοδραῖς ἐπιθυμίαις ἐνδοῦναι. αὐτῶν δὲ αὐτοῦ τῶν παγκά-
λων ῥημάτων ἀκούσωμεν. »ὡς γὰρ εἰς παιδείαν, φησὶν, ἤλθον τῷ λόγῳ, 15
εἶδον νέους τε καὶ νέας ὁμιλοῦντας φιλοφρόνως ἀλλήλοις. εἰσῆλθε δὴ με,
οἶον εἰκός, φοβηθῆναι ξυνοήσαντα, τί τις χρήσεται ταύτῃ τῇ πόλει, ἐν ἣ
δὴ νέοι μὲν νέαι τε εὐτραφεῖς εἰσὶ, πόνων δὲ σφοδρῶν καὶ ἀνελευθέρων,
B 96 οἱ μάλιστα ὕβριν σβεννύουσιν, ἀργοί, θυσαίαι δὲ καὶ ἑορταὶ καὶ χοροὶ πᾶσι
V 204 μέλλουσι διὰ βίου. τίνα δὴ ποτε τρόπον ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἀφέξονται τῶν 20
πολλοῦς δὴ καὶ πολλὰς ἐπιθυμιῶν εἰς ἐσχάτα βαλλουσῶν,« τῶν τε ἄλλων
καὶ μάλιστα »τὰ τῶν ἐρώτων παίδων τε ἀρρένων καὶ θηλειῶν καὶ γυναι-
κῶν ἀνδρῶν καὶ ἀνδρῶν γυναικῶν, ὅθεν δὴ μυρία κακὰ γέγονεν ἀνθρώποις
ἰδίᾳ καὶ ὄλαις πόλεσι; πῶς τις τοῦτο διευλάβοιτ' ἂν, καὶ τί τεμῶν φάρ-
μακον τούτοις ἑκάστοις τοῦ τοιούτου κινδύνου διαφυγὴν εὐρήσοι;« ταῦτα δ' 25
εἰπὼν ἐπιλέγει τέχνην εὐρεῖν, ἣ ἂν εἴργεσθαι τοὺς νέους τῆς τῶν καλῶν
συνουσίας οὐκ ἄκοντας, ἀλλ' ὡς οἶόν τε μάλιστα ἐκόντας, ἣ καὶ, ὅταν τῷ
ἀδελφός ἢ ἀδελφὴ γένωνται καλοί, καὶ περὶ υἱέος δὲ καὶ θυγατρὸς ὁμοίως,
U 139^v φυλάττονται τε καὶ ἀπέχονται μῆτε φανερῶς μῆτε λάθρα συγκαθεύδοντες
ἢ πως ἄλλως ἀσπαζόμενοι ἄπτονται αὐτῶν. νόμῳ δὲ τούτῳ ἀγράφῳ καὶ 30
ἰσχυρῷ — σμικρὸν γὰρ δὴ ῥῆμά φησι — κατασβέννυσι πάσας τὰς τοιαύτας
ἡδονάς, »τὸ ταῦτα δηλαδὴ εἶναι φάναί μῆδαμῶς ὄσια, θεομισῆ δὲ καὶ
αἰσχυρῶν αἰσχιστα.« εἶναι δ' αἴτιον »τὸ μῆδένα ἄλλως λέγειν αὐτά, ἀλλ'
εὐθύς γενόμενον ἡμῶν ἕκαστον ἀκούειν τε λεγόντων αἰεὶ καὶ πανταχοῦ ταῦτα,
ἐν γελοίοις τε ἅμα ἐν πάσῃ τε σπουδῇ τραγικῇ λεγόμενα πολλάκις, ὅταν 35
ἢ Θυέστας ἢ τινὰς Οἰδίποδας εἰσάγωσιν ἢ Μακαρέας τινὰς ἀδελφαῖς μιχθέν-
τας λαθραίως, ὀφθέντας δὲ ἐτοίμως θάνατον αὐτοῖς ἐπιτιθέντας δίκην τῆς
ἀμαρτίας.« »τὸ γὰρ τῆς φήμης θαυμαστήν τινα δύναμιν εἴληχεν, ὅταν
μῆδεις μῆδαμῶς ἄλλως ἀναπνεῖν ἐπιχειρήσῃ ποτὲ παρὰ τὸν νόμον«, καθιε-
ρωθεῖη δ' αὕτη ἡ φήμη »παρὰ πᾶσι, δούλοις τε καὶ ἐλευθέροις καὶ παισὶ 40

17 τῇ τοιαύτῃ πόλει *Burnet* | 18 εὐτραφεῖς *codd.*] εὐτρεφεῖς *Burnet* | 19 σβεννύουσιν
codd. σβεννύουσι *Burnet* | 22 παίδων τε] U B V *add.* καὶ | 28 κακὰ *codd.*] *Burnet om.* |
30 ἢ πως *Burnet* ὅπως B | 35 λεγόμενα V λεγομένη U B | 37 ὀφθέντας *Burnet* μιχθέντας *codd.*

alius eodem modo eligatur. Quique officio suo recte functus esse censorum examine diligentissimo, qui et ipsi ex summis debent esse magistratibus, decernetur, maximis donetur honoribus. Qui vero contra fecerit, summis suppliciis plectatur. Quis igitur putet negligi posse iuventutem ab
 5 homine prudenti, honesto, annos quinquaginta nato, patre familias, summo magistratu dumtaxat ad quinquennium fungente, subtili examini subiecto et vel summum honorem vel summam ignominiam recepturo, usu etiam rerum prudenti, paterno amore propinquo, tempore magistratus brevi, sollicito, examinis expectatione cauto? Nemini profecto formidandum est, ne
 10 talis vir summo studio, fide diligentiaque procuret adolescentum et puellarum pudicitiam et eruditioni eorum liberali, quantum potest, invigilet.

Primum itaque hoc statutum a Platone est ad servandam iuventutis
 honestatem, secundo, ut, quod idem fere est, iuvenum animis persuaderetur nihil turpius aut perniciosius esse, quam obscenis voluptatibus ac libidinibus
 15 indulgere. Sed praestat verba ipsius Platonis audire. »Ubi, inquit, ad iuvenum eruditionem veni, animadverti adolescentes et puellas inter se perquam familiariter congregientes atque ob eam rem timui, ut fieri solet, ne parum frugi ea res publica esset, in qua adolescentes et puellae robore corporis praestantes otiosi forent et vehementiorum atque illiberalium laborum
 20 expertes, quibus praecipue extinguere vitiorum cupiditas solet, dediti etiam festis et ludis et choris. Quo igitur pacto in ea ipsa re publica abstinere iuvenes poterunt a voluptatibus, quae multos multasque impulerunt in mala postrema, cum aliarum rerum, tum vel maxime amoris in puellas aut, quod detestabilius est, in pueros et vel mulierum in viros vel virorum in mu-
 25 lieres, unde innumera damna exstitisse hominibus et publice et privatim manifestum est? Quo, inquam, consilio vitare tantum hoc malum licebit aut quam medicinam tanto discrimini adhibere?« Quae cum dixisset: »Habeo, inquit, quo iuventus non quidem invita, sed sponte sua sese contineat, quo etiam frater cum sorore, pater cum filia castissime vivant et caveant
 80 summopere, ne aut aperte aut clam, cum simul cubant aut quovis modo se invicem tangunt, libidinese quicquam agatur. Lex nimirum non scripta, sed vehemens hoc agit et exiguum quoddam verbum omnem huiusmodi voluptatem potest extinguere, si videlicet haec turpissima esse, nefanda, impia, detestanda dicuntur.« »Nec id quidem raro, sed crebro sermone usur-
 85 patur, ut omnes ab ipsa nativitate sentiant omni tempore, omni loco haec vituperari, exspui, exterminari, tum per ridicula quaedam, tum per studia tragica, quoties aut Thyestae aut Oedipodes aut Macarei concubuisse clam cum sororibus suis introducuntur et peracta re statim sibi mortem conscivisse, quasi sui erroris ac peccati poenam sibi ipsis digne decreverint.«
 40 »Famae enim admirabilis quaedam vis est, cum nemo contra legem dicere

15 Plat. Legg. VIII. 835 d e. | 22 Plat. Legg. VIII. 836 a. | 26 cf. Plat. Legg. VIII. 838 a b. | 82 Plat. Legg. VIII. 838 c. | 88 Plat. Legg. VIII. 838 d.

Mohler, Kardinal Bossarion. II.

καὶ γυναιξὶ καὶ ὄλη τῇ πόλει.» οὕτω γὰρ βεβαιότατος ἀπειργασμένος ἔσται οὗτός γε ὁ νόμος. οὕτως, ὧ σὺ συκοφάντα, καὶ τὰ περὶ τῶν νέων παιδείαν τε καὶ τροφήν καὶ πόλεων τε καὶ πολιτειῶν αὐξήσιν παραδίδωσι V 204^v Πλάτων, καὶ τῆς κοσμιότητος αὐτῶν καὶ σωφροσύνης ἱκανῶς πεφρόντικεν, ὡς ὄρας μὴ λημῶν. καίτοι ταῦτα πάντα οἶδας καὶ ἠρμηνεύσας, εἰ καὶ δ διεστραμμένως, εἰς τὴν Λατίνων φωνήν. ἀλλὰ κακουργεῖς οὐδαμῶς δέον καὶ ψεύδη ἐκῶν, τοῦ κρητίζειν οὐκ ἐπιλαθόμενος.

Κεφ. ς' "Οτι ψεύδεται ὁ ἐναντίος λέγων ἀκυρῶσαι τὸν Πλάτωνα τὸν Λαῖου νόμον.

6,1 Τοιοῦτον δὲ δὴ σοὶ καὶ τὸ ἐπόμενον καὶ ψεῦδος περιφανές καὶ φύσεως 10 κακουργία, τὸ λέγειν Λαῖου νόμῳ θεμένου πυρὶ καίεσθαι τοὺς ἄρρεσιν ἐπι- U 140 μαινομένους, Πλάτωνα τοῦτον ἀκυρῶσαι τὸν νόμον, συγγίνεσθαι τε ἀλλή- B 96^v λους τοὺς ἄρρενας οὐχ ἀπλῶς κωλύειν, ἀλλὰ τὸ φανερώς συγγίνεσθαι κω- λύειν, τό γε μὴν λάθρα συνιέναι συγχωρεῖν. τούναντίον γὰρ ἅπαν, ὧ ἄνδρες ἀκροαταὶ τῶν λεγομένων εὐγνώμονες, Πλάτων ἐν ὀγδόῳ τῶν Νόμων νομο- 15 θετεῖ. οὔτε δὲ Λαῖνον ἴσμεν ἐμπιπρῶντα νόμῳ τοὺς παιδοφθόρους. οὔτε γὰρ ἄλλου τοῦ οὐτ' αὐτοῦ Πλάτωνος ἢ ἐνταῦθα ἢ ἄλλη ποι τοῦτ' ἠκού- σαμεν λέγοντος. οὔτε Πλάτων τὸν τοιοῦτον ἐξαλείφει νόμον, οὐ γε μηδὲ πεποιῆται μνειάν. ἀλλὰ τὸν μὲν ἐπὶ Λαῖου νόμον ὀρθῶς ἔχειν θεῖναί φησι Πλάτων ἀκολουθοῦντα τῇ φύσει τὸ μὴ κοινωνεῖν ἄρρενάς τε καὶ νέους 20 ἀλλήλοις »καθάπερ θηλείας πρὸς μῖξιν ἀφροδισίων«, μάρτυρα παραγόμενον τὴν τῶν θηρίων φύσιν καὶ δεικνύντα »πρὸς τὰ τοιαῦτα οὐχ ἀπτόμενον ἄρρενα ἄρρενος διὰ τὸ μὴ φύσει τοῦτο εἶναι«. τοῦτον μὲν οὖν τὸν νόμον ὀρθόν τε εἶναι καὶ πιθανῶ φησι λόγῳ χρῆσθαι. πάντα γὰρ ἂν δικαίως ψέγειν τὴν »τοῦ ταῖς ἡδοναῖς ὑπέικοντος καὶ καρτερεῖν μὴ δυναμένου μαλα- 25 κίανα, »τοῦ δ' εἰς μίμησιν τοῦ θήλεος ἰόντος τὴν τῆς εἰκόνης ὁμοιότητα«. μὴ ἀπλῶς δὲ πάντα ἔρωτα δεῖν διαγράφειν, ἀλλὰ διττόν γε ὄντα, ἥπερ ἀνωτέρω δέδεικται, τὸν μὲν αἰσχροὺν ἀποκριτέον, τὸν δὲ σεμνὸν καὶ πρὸς ἀρετὴν φέροντα ἐγκριτέον. εἶναι γὰρ δὴ διττόν κἀνταῦθα φησι Πλάτων τὸν ἔρωτα καὶ τὴν φιλίαν εἴτε καὶ φίλον, τὸν μὲν »ὅμοιον ὁμοίῳ κατ' 30 ἀρετὴν καὶ ἴσον ἴσῳ, φίλον δ' αὖ καὶ τὸ δεόμενον τοῦ πεπλουτηκότος, ἐναντίον ὃν τῶ γένει. καὶ ὅταν ἐκάτερον γίνηται σφοδρόν, ἔρωτα« ἐπονο- U 140^v μάζεσθαι. εἶναι δὲ καὶ τρίτον φίλον καὶ ἔρωτα μικτὸν ἐκ τούτων. καὶ V 205 τὸν μὲν μικτὸν ἐπ' ἀμφοῖν ἐλκόμενον εἰς τούναντίον αὖ ἀπορεῖν, »τοῦ μὲν κελεύοντος τῆς ὥρας ἀπτεσθαι« τοῦ ἐκ τῶν ἐναντίων δηλονότι, »τοῦ δ' ἐκ 35 τῶν ὁμοίων ἀπαγορεύοντος. τὸν μὲν γὰρ τοῦ σώματος ἐρῶντα καὶ τῆς ὥρας καθάπερ ὀπώρας πεινῶντα ἐμπλησθῆναι παρακελεύεσθαι ἑαυτῶ, τιμὴν οὐδεμίαν ἀπονέμοντα τῶ τῆς ψυχῆς ἡθεὶ τοῦ ἐρωμένου. τὸν δὲ πάρεργον μὲν τὴν σώματος ἐπιθυμίαν ἔχοντα, ὀρῶντα δὲ μᾶλλον ἢ ἐρῶντα, τῇ ψυχῇ δὲ ὄντως τῆς ψυχῆς ἐπιθυμοῦντα ὕβριν ἡγεῖσθαι τὴν περὶ τὸ σῶμα τοῦ 40 σώματος πλησμονήν, τὸ σῶφρον δὲ καὶ ἀνδρεῖον καὶ μεγαλοπρεπές καὶ τὸ

aliquid audet, et in unoquoque tam servo quam libero, tam puero quam muliere, denique in universa civitate fama ipsius observantia et cura consecrata lex est. Ita enim firmissima certissimaque efficitur.« Sic Plato de inventutis eruditione praecepit et, ut honestas et continentia servaretur, 5 summo studio curavit. Verum adversarius neque veritatem cernere neque Platonis rationes intellegere videtur.

Cap. VI. Falso obiectam esse Platoni abrogationem legis Laiae.

Post haec subiungit Platonem legem Laiam abrogasse, quae igne cre- 6, 1 mandos sanxerat, qui nefariam in mares libidinem exercuissent. Revolvitur 10 semper iste eodem. Sed nos quoque, quocumque se verterit, sequi necesse est. Non modo autem reprobasse Platonem hanc legem adversarius scribit, sed etiam turpem atque nefandam libidinem non prohibuisse, immo, ut clam patrari posset id scelus, concessisse. Quod falsum esse apertissimum est. Nusquam enim a Platone lex ista abrogatur aut tollitur. Legem autem 15 Laiam recte afferri posse Plato affirmat, ut quae naturam ducem secuta mares maribus misceri prohibeat idque brutorum exemplo confirmet, apud quae inauditus est adeo turpis nefariusque concubitus. Hanc igitur legem Plato nimirum approbat et recta ratione conditam esse fatetur. Utrumque enim peccare et dignum esse, qui vituperetur, existimat et eum, qui mare 20 pro femina utitur, et eum, qui usum huiusmodi foedissimum praestat, alterum quod nefariae voluptati cedat, alterum quod mutare sexum et ex viro instar feminae fieri patiatur. Non tamen amorem omnem reprehendendum tollendumque esse dicit. Sed cum duplex amandi genus sit, ut superius declaratum est, alterum turpe, alterum honestum, turpe quidem 25 eiiciendum, honestum vero tamquam virtutis alumnum servandum censet. Distinguit itaque Plato amandi rationem et bipartitum, quod dixi, genus assignat. Ita tamen agit, ut simul et lex Laia servetur et genus amoris honestum turpis illius gratia non temere improbetur. Quo in loco triplici illa partitione amoris pulcherrime usus est, quam secutus Aristoteles formam 80 amari a materia scribit. Amorem enim aut inter similes virtute ac pares esse aut inter dissimiles atque contrarios, cum alter alterius egeat, quo-

5 λημῶν *correxi* λημώτων *codd.* | 17 ἢ ἐνταῦθα U B | M *om.* | 22 φύσιν U φησιν B V M | 82 καὶ ὅταν U B ὅταν δὲ *Burnet*

19 cf. Plat. Legg. VIII. 836 c. | 25 Plat. Legg. VIII. 836 e. | 80 Plat. Legg. VIII. 837 a—c.

φρόνιμον αιδούμενον ἅμα καὶ σεβόμενον ἀγνεύειν ἀεὶ μεθ' ἀγνεύοντος τοῦ ἐρωμένου βούλεσθ' ἂν τὸν δ' ἐξ ἀμφοῖν μιχθέντα τρίτον ἔρωτα» εἶναι, B 97 τὸν ἐξ ἀμφοῖν δηλονότι εἰς τάναντία ἐλκόμενον.

2 Τὴν δ' εἰς τάναντία ταύτην ἔλξιν καὶ τῇ τῆς ξυνωρίδος τῶν ἵππων εἰκότι ἐν Φαίδρω Πλάτων ἠνίξατο, θάτερον μὲν αὐτῶν κάλλους σώματος 5 ὀρεγόμενον εἰσαγαγὼν καὶ τούτου μόνου τυχεῖν αὐτὸν τε ὀρεγόμενον καὶ τὸν ὁμόζυγον ἅμα τῷ ἠνιόχῳ προτρέποντα, θάτερον δὲ ἀπαναινόμενον καὶ ἀποτρεπόμενον, ἅτε δὴ μὴ σωματικῷ, ἀλλὰ ψυχικῷ ὀρεγόμενον κάλλους καὶ ἀρετῆς εἶδους θειοτάτου ἐρώντα. εἰ οὖν διάφορος ὁ ἔρωσ καὶ ὁ τοῦ ἐρᾶν τρόπος ἐστίν, οὐκ ἀπεικόντως φησὶ Πλάτων, ὡς ἔδει τὸν Λάϊον διε- 10 λόμενον πρῶτον τὰ τοῦ ἐρωτος σημαίνόμενα, εἶτα τὸν μὲν σεμνὸν ἐκεῖνον ἐγκρίναι, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποκρίναι, ὃν τρόπον καὶ Λυκοῦργος Λακεδαιμονίων νομοθέτης ἀριστος ἐποίησε μάρτυρι Ξενοφῶντι Ἀθηναίῳ, ἀνδρὶ σοφωτάτῳ καὶ σεμνοτάτῳ, ὡς πλατύτερον μικρῷ μετὰ ταῦτα ἐροῦμεν. ὁ Λαίου τοίνυν νόμος ἐνταῦθα διορθοῦται ὑπὸ Πλάτωνος, οὐκ ἀναιρεῖται. τὸν 15 γὰρ αἰσχρὸν ἔρωτα καὶ Πλάτων ἀπαγορεύει καὶ μίασμα ἡγεῖται καὶ οὐδὲν ἤττον ἢ Λάϊος κακῶς λέγει. τὸν δὲ σεμνὸν καὶ ὠφέλιμον καὶ μόνην ἀγάμενον τὴν ψυχὴν, ὃν Λάϊος ἢ ἀμελεία ἢ ἀγνοία παρῆκε, τοῦτον προστίθῃσι καὶ ἅμα ἐγκρίνει. τοσοῦτων γὰρ ὄντων τῶν ἐρώτων οὐ δεῖν ἡγεῖται Πλά- V 205^v των πάντας ἀπλῶς »κωλύειν τὸν νόμον, ἀπείργοντα μὴ γίνεσθαι ἐν ἡμῖν,« 20 ἀλλὰ »τὸν μὲν καὶ ἀρετῆς ὄντα καὶ τὸν νέον ἐπιθυμοῦντα ὡς ἀριστον γίνεσθαι« βούλεσθ' ἂν ἡμῖν ἐν τῇ πόλει ἐνεῖναι, τοὺς δὲ δύο κωλύειν. ταῦτα μὲν περὶ τούτου φησὶ Πλάτων καὶ τέχνην [δὲ] μηχανᾶται τὴν προειρημένην τοῦ τῶν κελῶν ἀπέχεσθαι, τὴν κοινήν ἐκ νέων φημί φήμην τοῦ τάναντία θεομισῆ τε καὶ αἰσχρὰ εἶναι καὶ μυρίων θανάτων ἕξια. »καθιερωθὲν 25 γὰρ δὴ τοῦτο ἱκανῶς τὸ νόμιμον πᾶσαν ψυχὴν δουλώσεσθαι καὶ παντάπασι μετὰ φόβου ποιήσῃσι πεῖθεσθαι τεθεῖσι νόμοις.«

3 Τίθεται δὲ καὶ νόμους εὐθύς, πρῶτον μὲν τὸν τὴν τε ἀρρένων συνουσίαν ὡς μιαν, τὴν τε θηλειῶν στειρῶν μίξιν ὡς μὴ φύουσιν τὸ σπαρὲν U 141 καὶ ὅλως πᾶσαν τὴν παρὰ φύσιν σύνοδον πάντῃ ἀποκωλύοντα, καὶ οὐ μόνον 80 παιδοφθορίαν ἀπαγορεύοντα, ἀλλὰ καὶ τὴν μετὰ γυναικῶν μίξιν οὐκ ἄλλως ἢ παιδοποιίας ἕνεκα κατὰ τοὺς ἱεροὺς ἡμῶν θεσμούς καὶ αὐτὸν ἀπαναινόμενον, δεικνύς τὸ μὴ σφόδρα χαλεπὸν εἶναι μηδ' ὑπὲρ ἀνθρώπου τό γε τοιοῦτον κατορθοῦν ἐκ τοῦ πολλοῦ τῶν εὐ τὰ σώματα ἐχόντων ἀθλητῶν, Ἴκκον τε Ταραντῖνον καὶ Κρίσωνα καὶ Ἀστύλον καὶ Διόπομπον καὶ ἄλλους 85 ὁμοίους, οἷς χαλεπώτερον τὸ ἀφροδισίων ἀπέχεσθαι διὰ τὴν σώματος εὐρωστίαν ἢ τοῖς φαύλως τὸ σῶμα ἔχουσιν, ὅμως νίκης, πύλης καὶ ὁρίμων ἐπιθυμίας παρὰ πάντα τὸν τῆς ἀσκήσεως χρόνον πάντων ἀφροδισίων ἀποσχέσθαι, σφριγῶντας μὲν τὰ σώματα, μὴ εὖ δὲ τὰς ψυχὰς πεπαιδευμένους· πολλῷ δὲ μᾶλλον ῥάδιον τὸ αὐτὸ ἔσεσθαι τοῖς τῆς καλλίστης νίκης ἕνεκα 40 — τῶν ἡδονῶν ἐγκρατεῖς δηλονότι γεγενημένους εὐδαιμόνως ζῆν καὶ μὴ δυστυχῶς ἠττωμένους — πάντα ποιῶσι· καὶ προσέτι φοβουμένους τὸ »μηδαμῆ μηδαμῶς ὅσιον αὐτὸ εἶναι«. δεῖν γὰρ αὐτοὺς μηδαμῆ »ὀρνίθων τε καὶ ἄλλων